

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Ласкава Ю. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

На сьогодні існує тенденція наповнюваності англіцизмів в українському професійному спілкуванні. Така схильність обумовлена в першу чергу зануренням країни в сферу західної цивілізації, розширенням взаємодій та злиттям різноманітних культур. Якщо розглядати всебічне впровадження англіцизмів в українську мову, можна говорити, що це наслідок глобалізації інформаційних процесів та інформатизації суспільства, під час переходу до якого формується єдиний інформаційний простір.

Темпоральність англomовних запозичень можна описати як динамічний рух і є настільки унікальним, що вони приймають своє функціонування в українській мові самостійно, стають незамінними. Тісні зв'язки між державами, народами й культурами призводять до того, що мова збагачується все новими й новими словами. Цьому сприяє розвиток науки, економіки, політики, медицини, глобальна інформатизація, високі досягнення у сфері ІТ, моди, інтерес молодого покоління до спорту та іноземних культур. Таким чином, в українську мову проникають нові слова – запозичення.

Стрімкий темп сучасного життя призводить до того, що носії мови поступово стали позбуватися застосування літературних норм й все частіше використовувати іншомовну лексику, зокрема слова з англійської мови.

Вивченню функціонування англіцизмів на сьогодні в лінгвістиці приділено багато уваги. Це питання розглядали у своїх працях Л. І. Архипенко, В. І. Зевако, О. О. Литвиненко, Л. М. Новосад, І. М. Фельцан, Т. С. Шинкар та інші.

Українська мова постійно знаходиться в контакті з іншими світовими мовами, тому в загальному вжитку з'являються іншомовні слова, які через певний проміжок часу входять в активний обіг, наприклад: *маркетинг, менеджмент, маркет, імідж*. Більш 75% запозичень в українській мові за останні десятиліття припадає на запозичення з англійської мови [1, с. 73]. Деякі лінгвісти називають

англійську мову мовою за статусом лінгва франка (від італійського *lingua franca* – «франкська мова»), тобто мовою або діалектом, який систематично використовується для комунікації між людьми, рідними мовами яких є інші мови.

Ці запозичення обумовлені як історичними причинами (розширення торговельних й економічних зав'язків між англословними країнами, адже надто значна вага цих країн у світовій економіці й політиці; розробка інноваційних й комп'ютерних технологій; поява глобальної мережі Інтернет), так і потребами самої мови.

В основному із англійської мови запозичені іменники, оскільки їх перенос не пов'язаний зі структурними змінами. Вони приходять в українську мову одночасно із граматичною інтеграцією. Перехід англійських прикметників і дієслів також відбувається час від часу, але це явище доволі нечасте.

Дослідники відносять до сфер, що мають значну частину запозичень, сфери економіки й торгівлі (*прайс-лист, холдінг, дистриб'ютор, дилер, брокер, бартер, чартер*), соціально-політичні середовища, міжнародно-правові аспекти і явища (*парламент, самит, консенсус, спічрайтер*) і номінації державного управління (*імпічмент, спікер, інавгурація, префектура, електорат, іміджмейкер*). Також до іншомовних запозичень належить сфера культури (*кліп, кліпмейкер, ток-шоу, диск-жокей, саунд, кастинг*), спортивна лексика (*допінг, тренінг, армрестлінг*) і побутова (*кемпінг, дансінг, шопінг*). Звичайно, слід зауважити і IT-сферу (*емейл, спам, блог, флешка, вірус*).

Лінгвісти поділяють запозичення на виправдані й невивиправдані. Невиправданим запозиченням вважається слово, яке вводиться в мову із іноземної як синонім для визначення того чи іншого поняття, при цьому українські слова, що визначають це поняття, вже є в наявності. Однак у сучасній професійній сфері побутує численна кількість прикладів саме невивиправданого запозичення: заміна слів «прогноз» на «форкастинг», «дзвоник» на «кол», «зустріч» на «мітинг». Часте вживання подібних запозичень в діловому середовищі призводить до їх розповсюдження й закріплення в загальній лексиці.

Мова швидко реагує на зміни в житті суспільства. Процес активізації вживання новітніх англіцизмів у сучасній українській мові – соціально значуще явище, результат змін суспільно-політичних й економічних відносин. У цілому можна зауважити, що світові інтеграційні процеси в галузі економіки, політики й культури охоплюють й галузь мови.

Потік англословних запозичень посилюється із приходом іноземних компаній. Це пояснюється тим, що документація, яка надходить в українські представництва із штаб-квартир, написана іноземною

мовою. Привнесені слова настільки вкоренилися в професійному мовленні україномовного населення, що навіть ті, хто не володіє англійською взагалі, використовують їх в процесі ділового спілкування. Незважаючи на багатство, широту й красу української мови, за словами наших співвітчизників, почасти буває складно підібрати аналоги до деяких термінів.

Іншим аспектом використання запозичень в професійній сфері є практика називати посади, використовуючи англійський варіант. Публікація об'яв про найм англійською мовою також поступово стає звичною справою. Співробітники відділу кадрів вбачають у цьому свою логіку: так скорочення *KAM* – *key account manager* (менеджер по роботі із провідними клієнтами), *BDM* – *business development manager* (менеджер з розвитку бізнесу), *HR* – *human resources* (спеціаліст з управління персоналом), і подібні англомовні скорочення є досить розлогими словосполученнями.

Запозичені слова настільки вкоренилися в професійному мовленні українських працівників, що навіть ті, хто не володіє англійською зовсім, тим не менше використовують їх в процесі ділового спілкування (приблизно 53%). Найчастіше за все англіцизми можна зустріти в професійному мовленні працівників ІТ-сфери (97%), медиків, фармацевтів (96%) та представників туристичного бізнесу (96%). У той час, наприклад, держслужбовці (35%) частіше від інших надають перевагу вживанню на роботі виключно української лексики [2].

Специфічна лексика ІТ-сфери формує цілу підмову, яка вміщує запозичення й на їх основі великий спектр словотвірних способів. Більшість використовуваних термінів – слова-універбати, наприклад: *оперативка* – оперативна пам'ять, *відуха* – відеокарта (*graphics card*), монік – монітор, дрова – драйвера (*Driver*), айтїшник – працівник сфери інформаційних технологій, материнка – материнська плата (*Motherboard*) тощо.

Не відстає від ІТ-сфери й медицина, яка, щоправда, здебільшого використовувала латину. З чим же пов'язане таке насичення англіцизмами медичної термінології? Відповідь проста: в останні десятиліття, в час розвитку таких наук, як генетика, імунологія, мікробіологія, свій внесок в інновації відповідно вносять розвинуті країни. Через це одна із головних причин використання в медичній термінології – відкритий контакт з науковими досягненнями в нових галузях медицини з іноземними державами. Англіцизми відіграють велику роль у взаємодії лікарів світового рівня. Це плід зіткнення майбутнього й теперішнього.

Іншомовні слова, що використовуються в професійній сфері, неухильно закріплюються й входять до складу нашої мови. Більшість

лінгвістів погоджуються, що вживання таких слів слід вважати необхідним. У складі запозичених англіцизмів є немало таких, що давно увійшли в українське професійне мовлення, однак є й такі, що використовуються в мовленні як єдині номінативні одиниці розповсюджених понять, тому від них українській мові вже не позбутися.

Безперечно, іншомовна термінологічна лексика незамінна, лаконічна й точна для передачі інформації в спеціальних текстах, але може виявитися неподоланим бар'єром для розуміння науково-популярного тексту непідготовленим читачем. Англіцизми давно проникли в професійну сферу й допомагають краще зрозуміти один одного в межах однієї галузі. З одного боку, подальше проникнення в професійне мовлення іншомовних слів може поставити під загрозу самобутність і унікальність української мови, з іншого, – жодна мова не може існувати ізольовано.

Література:

1. Литвиненко О. О. Англізми в сучасній українській мові. *Молоді фахівці – майбутнє науки* : збірник наукових праць. 2022. Вип. 14. С. 73–81.
2. Писаренко, М. О., Поліщук, П. О. Сфери проникнення англіцизмів в українську мову. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/27768>
3. Шинкар Т. С., Левченко Т. М., Чубань Т. В. Функціонування англіцизмів у мові сучасних українських масмедіа: лінгвоекотологічний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 25. Т. 1. С. 76– 89.